

JAPONLARLA TÜRKLERİN ANLAYIŞLARI ARASINDAKİ FARKLAR

SIYASETÇİLERİN TAVIRLARI

Japonların dünyaya açılarak milletler sahnesine yeni çıktıkları dönemler, Türklerin iki bin yıllık uzun ve geniş alana yarılan mücadelelerinden yorgun düştükleri yıllardı. Bu nedenle dünyaya açılmanın Japonlara kazandırdıkları ile Türklerin ki çok farklı oldu. Ayrıca kitabın I. Dünya Savaşı ve II. Dünya Savaşı ile Çin'de Mao Devrimi bölümlerinde Japonların karşılıklarına çıkan şanslarına değinildi. Bu şanslarını iyi değerlendiren Japonlar, 1955 yılından itibaren hep aynı siyasi parti tarafından (LDP, Liberal Demokrat Parti) yönetilmenin avantajını da kullanmaktadır.

Yönetim açısından Japonya'nın ekonomik başarıları ile Türkiye'nin arasındaki fark; Japon yöneticilerin ülke dışından aldıkları yönetim kavramlarını kendi kültürlerinin toprağına ekip, onları bu toprakta yetiştirebilme başarılarıyla açıklanabilir.

Japonlar, politikacılarında "karizma" aramazlar. Karizmadan çok ortak ve açıkça belirlenen amaçlarla ileriye dönük hayal gücüne dikkat ederler. Siyasetçideki görev duygusu, moral ciddiyet, çok sıkı çalışma ve çevresine danışma alışkanlığı Japonlar için daha önemlidir. **Türkiye'de ise, siyasetçide "karizma" aranır.** Halbuki, karizmanın sonu, kendini bilmezliktir.

BAKANLAR - BAKANLAR KURULU VE ORDU

Diğer taraftan Japonya'da Bakanların, bakanlıkları içinde söz hakları çok azdır. En üst seviyedeki bürokratını değiştirebilmek için çok geçerli bir sebep bulmaları gerekir. Kabine içerisindeki bakanların yerleri sık değiştirilir. Dolayısıyla, hem bakanların bürokratlarına hükmetme şansları, hem de tek liderin çıkma şansı azalır. (Bu şartlar Türkiye'den çok farklı.)

Japonların II. Dünya Savaşından sonra orduları olmadı. Ancak daha önce de **Japonlar, orduyu devleti temsil eden bir kurum olarak görmediler.** Halbuki **Türklerde ordu-devlet yapısı ve geleneğı vardır.**

KİTLER (KAMU İKTİSADİ TEŞEKKÜLLERİ)

Japonlar Meici yani aydınlanma döneminde kalkınmak için KİT'ler kurdular. Ancak kısa bir süre sonra pek çok devlet işletmesinin iflasını eşiğine geldiğini ve hazineye yük olduklarını gördüler. **Japonlar KİT'leri; güvenilir, asaletli, ahlâklı bir sülâleden geldiklerine inandıkları insanlara devrettiler.** Onlara teknik yardım verdiler. Onlardan sadece işletmeyi iyi yönetmelerini istediler. Türkiye'de ise, bu durum çok geç ciddiye alındı. Hata anlaşıldığında ise, geçmişten gelen beyler (Germiyanoglu, Candaroglu, Karamanoglu, Dulkadiroglu gibi) ve "eşraf" tabakası pek kalmamıştı. Dolayısıyla KİT'ler emin ellere devredilemediği gibi bazıları yabancılara satıldı. **Dolayısıyla Türkiye'de milli bir özel sektör oluşumu istenilen seviyeye ulaşamadı.** Halbuki Japonya'da, özel sektör ile devletin arasında geçmişte oluşan amaç birliğı sürmektedir.

İŞÇİ- İŞVEREN İLİŞKİLERİ

Japonya'da son yirmi yıldır, dış ticaret genelde fazla vermektedir. Bu durumu sağlayan etkenlerden birisi de Japonların çok çalışmalarıdır. **Japonlar haftada 60 saat çalışmaktadır.** Ayrıca II. Dünya Savaşından sonra kanun çıkarılarak, Japonya'da 20 yıl süreyle yıllık izin kullanılmasına izin verilmemiştir. **Türkler ise, Atatürk'ün "tek bir şeye ihtiyacımız vardır, o da çalışmak" sözünün aksine haftalık çalışma saatlerini gittikçe azaltarak haftada 45 saate indirdiler.** Yıllık izinleri, kullandıkları raporlar, tatilleri hep Japonlardan fazladır.

Japon işçileri "işyeri ve görev kutsaldır" anlayışına göre eğitilirler. İşyerine girmeden önce topluca "o işyerinin menfaatlerini koruyacağına, verimli ve düzgün çalışacağına vb." konularda şerefi üzerine yemin ederler. Çevreleri de onları, akıllarına estikleri şekilde hareket

etmeye itmez. Dinlenme ve eğlence amaçlı faaliyetler bile çoğunlukla, bir disiplin gösterisine dönüşür. Türkiye'de ise, halkın hayalindeki iş adamı, basın yayın organlarının karikatürize ettiği şekilde görülür. "Şişman, göbekli ensesi kalın patron, ağzında puro olduğu halde ayakta durmaktadır. Ayağının birini biraz kaldırmış, yerde yatan işçinin üzerine basarak poz vermekte ve caka satmaktadır." **Türk işçisi, işverenine karşı bazı çevrelerce böylesine önyargılı yönlendirilmektedir.**

Japonların II. Dünya Savaşından sonra Amerikalılardan isteklerinde, birinci sırada işçilerinin eğitimi vardı. Japon işçi sendikaları, üyesi olan işçilerinin çıkarlarıyla Japonya'nın menfaatleri çatıştığına, önceliği Japonya'nın bütününe verirler.

JAPONLARIN YAŞAMINDAN KESİTLER

Japonlar, bu kadar çok ve verimli çalışırken bu onlara, Batılılar gibi daha paralı ve konforlu yaşam tarzı olarak geri dönmemektedir. **Şehir hayatları sıkışıktır.** Gayri menkuller çok sınırlı ve aşırı derecede pahalıdır. **Yiyecekler ve hayat çok pahalıdır.** Sadece seyyar Çin pazarları ucuzdur. Oralardan da alış-veriş etmeyi, Japonlar kendilerine yakıştıramazlar. Buralardan genelde turistler faydalanır.

Japon evlerini ancak yarısı kanalizasyona bağlıdır. İşe yeni başlayan bir Japon işçisi, bir aylık maaşıyla 20-25 kg bezelyeyi zor alabilir. Bir Japon işçisi, bütün ömrü boyunca güzel bir ev sahibi olmayı düşünemez. Türklerde ise, "dünyada mekân, ahirette iman" anlayışı vardır. Yiyecekleri ise Japonlar gibi dilimle veya adetle değil, topluca alır ve yer.

İŞ ADAMLARININ DAVRANIŞLARI VE ŞİRKETLER

Japon iş adamları, Japonya'nın geleceğine yönelik amaçları gösterebilmek için her türlü fedakârlığı gösterebilirler. Hiçbir Batılı veya Türk şirketinin göze alamayacağı kadar uzun süre, dış satımlarındaki kârlarından vazgeçebilirler. Japonya'nın ABD'deki lobcilik masrafları bütün ülkelerden fazladır. Bunları genelde Japon firmaları sağlamaktadır. Japon iş adamları kazançlarını ihracattan kazanmışlardır. Halbuki Türk iş adamları, Türkiye Devletinin ihalelerinden veya iş pazardan kazanmışlardır.

Japonya'da altı tane küme (gurubi) şirketi vardır. Mitsui, Fuyo, Mitsubishi, Sumitomo, Sanva ve Dai-ichi Kangyo Bankası. Özel anonim şirketler yarı bağımsızdır. Bir küme kendi bankası, emlak acentası, sigortası, ticaret şirketi etrafında toplanmış şirketlerden oluşur. Kümeyi kimse tek başına yönetemez. Hiç kimse kümeden en üst seviyede sorumlu değildir. Bu nedenle küme, tek kişinin ufkuna bağlı kalmaz ve daha verimli üretim yapabilir. Şirketler, Japon borsasındaki rakip şirketlerin hisselerinin %60-70'ini karşılıklı olarak kendilerinde tutarlar. Böylece birbirlerine bağlı kalırlar ve birbirlerini batıramazlar.

Türkiye'de ise işletmelerin %96'sı on işçiden az çalışanı olan küçük işletmedir. **Büyük şirketler ise, Türkiye'nin ihtiyacı olan ciddi alanlardan daha çok kârlarını azami yapacak konularda çalışmaktalar.**

İTHAL ÜRÜNLERE BAKIŞ

Japonlar, ithal ürünlere iyi gözle bakmazlar. 1985 yılında ABD Başkanı Reagan ihracatı artırmak için, doların değerini biraz düşürmek istedi. Ama sonuç istediği gibi olmadı. On altı ay içerisinde dolar 250 yen iken, 125 Yen'e geriledi. Bu durumda ekonomistlere göre, Japonların, ABD'den yaptıkları ithalatı hızla artırmaları gerekirdi. Ama böyle olmadı. **Halbuki aynı durum Türkiye'de olsa, ülke ithal mal akınına uğrardı.**

Japon yöneticiler, iş adamları ve halkının anlayışlarına güvenerek, halen sanayisi için korumacılık uygulamaktadır. Bugün korumacılık kaldırılrsa, imalat sanayinin ancak sekizde biri

ayakta kalabilir. Hizmetler alanında da durum çok farklı değildir. Türkiye'de ise dolaylı ya da doğrudan koruma tedbirleri almadan rastgele ithalat izinleri verilmektedir.

DEVLET YÖNETİMİ

Japonya'da kağıt üzerinde var olan çoğu şey uygulamada yoktur. Bir bakanlığın, bir başka bakanlığın sonuçlandırdığı diplomatik görüşmeleri inkâr etmesi Japonya'da sıkça görülür. Bu konuyu Karen Van Wolferen örnekleriyle aktarmaktadır.

Japon yöneticileri genellikle eski imparatorluk üniversitesi olan Tokyo (eski adı Todai) ve daha az oranda Kyoto Üniversitesi mezunlarıdır. (Japonya, adalar topluluğu olduğundan kendilerine imparatorluk diyorlar. Yoksa gerçek anlamda değil.) Türkiye'de de devlet yönetiminde İstanbul Teknik Üniversitesi mezunlarının etkili oldukları dönemlerde, devlet daha iyi çalışmıştır. Burada yapılması gereken, bunlara ilaveten ODTÜ, Boğaziçi gibi okulların mezunlarının eklenmesiydi. Ancak, siyasetler tam tersini yaptı.

BÖLGELERİNDEKİ KONUMLARI

ABD, Çin'deki Mao'nun devriminden sonra Japonya'yı mecburen destekledi. (Bu konuda "Çin'de Mao Devrimi" adlı makalede ayrıntılı bilgi verilecektir.) **Japonya'nın ABD ile olağanüstü ilişkisi, diplomatik yardım, ortak ticaret ve söz verilen askeri korumadan çok daha fazlasını içerir.** Bu nedenle Japonya, dış devletlerle sadece ekonomik anlamda ilişki kurup ticaret yapmayı düşündü. Bunun politik sonuçlarını ne Japon yöneticileri ne de halk hiç dikkate almadı. Bu durum Japonya'nın kalkınmasında çok yararlı oldu.

Türkiye ise tam tersi konumdadır. Çok uluslu bir imparatorluktan sonra ulus-devlet kurmuştur. İmparatorluğun eski üyeleri ile komşudur. **Türkiye; Balkanlar, Kafkaslar ve Orta Doğu'dan oluşan bölge dünyanın en buhranlı yöresindedir.** Ayrıca, gerek devlet yöneticileri gerekse halk, devlet anlayışı konusunda ilkeli ve gurur sahibidirler.

JAPONYA'DAKİ SOSYAL DEĞİŞMELER

Japonya'da 1980'lerden itibaren bazı konularda değişiklikler yaşanmaya başlandı. 1962'de yurt dışına çıkan Japon sayısı 150.000 civarında iken, 1987'de 6,5 milyona ulaştı. Günümüzde ise, onbeş milyonu geçti. Japonya'ya gelen yabancıların sayısında da aynı oranda olmamakla birlikte artış hızlıdır. Japonlar tarihlerinde ilk defa, bu kadar yoğun bir şekilde yabancılarla ilişkide bulunuyorlar. Bu durum bazı değişiklikler oluşturmaktadır.

Japon kadınları kendi geleneksel yüzlerini beğenmeyerek Batılı gibi görünmeye çalışmaktadırlar. Artık daha çok kadın hakları, vatandaşlık hakları, hukuka saygı, mülk sahibi olma, dinlenme gibi isteklerini açıkça ifade etmeye başladılar. Eskisi gibi baş eğmeyi sürdürmek yerine, kazandıklarıyla daha konforlu yaşama istekleri arttı.

Siyasette ise, bir milletvekilinin zamanının %80'ini yeniden seçilme çabaları almaya başladı. Tekrar seçilmenin parasal maliyeti de artmakta.

Japonların "sanayi kültürleri" giderek zayıflamaktadır. Bu anlayış; üretimden ve mühendislikten ayrılıp ticarete ve finans sektörüne kaymalara neden olmaktadır. Japon sermayesi böyle bir olgu için yeterli görülebilir. Ama üretime dayanmayan hiçbir ekonomi, uzun vadede başarılı olamaz.

Japonların son yıllardaki gelişmeleri incelendiğinde farklı bir gerçek vardır. Olağanüstü yüksek emlak fiyatları ve hemen hemen aynı derecede şişirilmiş hisse senedi fiyatları, Japonların sermaye güçlerini olduğundan yüksek göstermektedir.

İsmail Hakkı KÜPÇÜ